

ЭКОНОМИКАНЫҢ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ: ЖАҢА БИЗНЕС-МОДЕЛЬДЕР, ТЕХНОЛОГИЯЛАР ЖӘНЕ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕР

Қазіргі ғылыми технологияның дамуы әр елдің болашағы болып табылады. Әсіресе жаңа технологиялардың пайда болуымен сипатталады: электрондық сауда, жасанды адам мүшелері, робототехника және тағы сондай-сондай. Бұл кез-келген елдің табысы ол осы кезеңде қаншалықты табысты технологиялар жарысы болып табылады. Мұндай үлкен мақсатқа қол жеткізу әр елдің жоспарында деп ойлаймын. Әрине бұл технологиялық революцияда мақсатқа жету бізден, жастардан. Әлбетте, бұл технологиялық толқынды пайдаланатын мемлекет «Дамыған ел» деген атаққа ие болады.

Жаңа технологиялардың пайда болуы инновациялық экономиканы дамытудың жаңа кезеңін куәландырады. Қарқынды дамыту бизнес пен мемлекеттік басқару құрылымдарына дейінгі әлеуметтік-экономикалық қызметтің барлық салаларын қамтиды. Қазіргі заманғы технологиялар мен виртуалды орта сауда бизнес-модельін оның барлық компоненттерінде өзгеретіні атап өтілді: тұтыну сегменттері, құнды ұсыныстар, өткізу арналары, клиенттермен өзара қарым-қатынас, кіріс түсу ағыны, негізгі ресурстар, қызметтің негізгі түрлері, негізгі серіктестер, шығындардың құрылымы. Цифрлық экономиканы дамытудың маңызды бағыттарының бірі, кадрларды даярлау болып табылады [1]. Алайда кадрлар даярлау саны және білім беру бағдарламаларының сандық экономика қажеттіліктеріне сәйкестігі жеткіліксіз. Бар барлық деңгейдегі білім беру процесінде кадрлардың елеулі тапшылығы білім беру. Сонымен қатар, әңгіме тек техникалық мамандар туралы ғана емес, сонымен қатар сапалы жаңа басқару кадрлары — менеджерлер туралы болып отыр, жаңа сандық командаларды басқара алатын бизнес-модельдер. Көптеген жоғары оқу орындары қойылатын жаңа сын-қатерлер мен талаптарды сезіне отырып қазіргі заманғы менеджерлерге бизнес ретінде білім беру бағдарламаларын түбегейлі реформалау мен оқыту мазмұнын қояды. Алайда сыртқы өзгерістерінің алғышарттары бүгінгі таңда барлығы үшін айқын — бұл принципті өзге де басқару және жалпы басқарушылық білім беру саласында бәсекелестікті күшейту. Және де цифрлы бизнесті қайта құрудың арқасында стратегия мен корпоративтік мәдениет ғана емес, сонымен қатар қызметке деген көзқарастың өзі де өзгереді, одан әрі компанияның өмірлік циклінің түрі тәуелді болады [2].

Қорытындылай келе бизнестің цифрлық трансформациясы -бұл ұзақ, ауыр және шығынды процесс, бірақ одан болатын нәтиже компанияларға ұзақ жылдар бойы бәсекеге қабілетті деңгейде қалуға мүмкіндік береді. Сондықтан біз жастар бүгіннен бастап экономиканың цифрлық трансформациясын толық меңгеріп, оларды еліміздің бәсекеге қабілетті елдердің деңгейіне жеткізуге ұмтылуымыз керек.

Әдебиеттер

1. Н.Ә. Назарбаев. «Бәсекеге қабілетті Қазақстан», «Бәсекеге қабілетті экономика» және «Бәсеке қабілетті халық» деген Қазақстан халқына жолдауы. // Егемен Қазақстан, 19 наурыз, 2004 ж.
2. Сандық экономика жағдайында бизнес-модельдерді трансформациялау :ғылыми-практикалық конференция материалдары. // М. В. Ломоносов атындағы ММУ экономика факультеті, 2018 ж.

Гневшев Е.М., Хананова Р.А., 2 курс (КарГУ им. академика Е.А. Букетова)
Научный руководитель – к.э.н., доцент Воробьева С.М.

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЕДИНОГО ФИНАНСОВОГО РЫНКА СТРАН-УЧАСТНИЦ ЕВРАЗИЙСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОЮЗА

Евразийский экономический союз одним из аспектов интеграции ставит задачу создания единого финансового рынка, что позволит создать эффективный перераспределительный механизм движения денежных потоков, обеспечивающий повышение инвестиционного развития стран. В связи с этим повышается актуальность исследования потенциальных возможностей стран-членов Союза для включения их финансовых рынков в интеграционный процесс.

Цель исследования - на основе сравнительного анализа ключевых показателей финансовых рынков стран-участниц выявить их интеграционные потенциалы и определить степень готовности этих рынков к интеграции в единый финансовый рынок.

На сегодняшний день страны-участницы ЕАЭС уже прошли первый этап подготовки к интеграции своих финансовых рынков. В результате чего они провели гармонизацию своих национальных законодательств, значительно упорядочили свои финансовые инфраструктуры, универсализировали стандарты деятельности участников финансовых рынков[1]. Вместе с тем остается еще целый ряд проблем, вытекающих из специфических характеристик финансовых рынков стран ЕАЭС, которые проявляются в следующем:

- низкая капитализация финансовых рынков к ВВП страны;
- ограниченное число эмитентов ценных бумаг, обращающихся на национальных биржах;
- высокая концентрация на биржевых рынках крупных национальных эмитентов;
- незначительный оборот долговых финансовых инструментов в большинстве стран ЕАЭС.

Анализ значений ключевых показателей развития финансовых рынков стран ЕАЭС показал доминирующую роль России. В масштабах объединенного финансового рынка стран Россия на 94,4 % доминирует в капитализации совокупного рынка, на 99,6 % в объеме торгов акциями и на 60,2 % в числе компаний, имеющих листинг. Поэтому внешние вызовы по отношению к Российской Федерации (санкции со стороны США и ЕС) оказали свое отрицательное влияние и на экономики всех государств ЕАЭС[2].

В данное интеграционное объединение вступили страны с существенными различиями в размерах экономик, в объемах активов и размерах инвестиционных операций на финансовых рынках.

Таблица 1.

Активы банков стран ЕАЭС

на конец периода, млрд. долларов США

	2014	2015	2016	2017	2018
Армения	7,2	7,1	8,3	9,0	10,3
Беларусь	41,8	35,0	33,8	34,8	35,2
Казахстан	100,0	70,1	76,7	72,9	66,4
Кыргызстан	2,3	2,3	2,6	2,9	3,2
Россия	1380,3	1138,8	1319,9	1479,0	1354,3
ЕАЭС	1531,6	1253,3	1441,3	1598,6	1469,3

Из приведенных в табл.1 данных по размерам активам банков стран ЕАЭС за 2014-2018 гг., прослеживается лидирующая позиция Российской Федерации с показателем 1354,3 млрд. долларов на 2018 год.

Второе место по объему активов банков среди стран ЕАЭС занимает Казахстан. Однако, за анализируемый период в стране прослеживается значительное сокращение активов банков. Подобная тенденция наблюдается в Республике Казахстан и по другим показателям финансового рынка, а именно, деятельности страховых организаций, рынку ценных бумаг, фондовых инвестиций [3].

Резюмируя вышеизложенное, следует отметить, что казахстанская экономика по некоторым главным макроэкономическим и финансовым показателям превосходит характеристики иных стран-членов ЕАЭС. Образовавшиеся на нынешний день различия между государствами ЕАЭС во многом имеют шансы быть преодолемыми, что требует от них конкретных усилий по достижению финансовой стабилизации стран, проведению работ по унификации государственного законодательства и обеспечению сопоставимости экономических показателей, что станет содействовать подъему Евразийского экономического союза в целом.

На наш взгляд, заслуживает внимания предложение ученых-экономистов, что для функционирования единого финансового рынка в рамках стран-участниц ЕАЭС необходимо создание общей финансовой инфраструктуры. Для достижения этого необходимо формирование наднациональных финансовых институтов, которые могли бы взять на себя основные функции по реализации целей гармонизации национальных законодательств и объединения финансовых рынков.

Литература

1. Блохина Т.К. Формирование финансового рынка ЕАЭС как основа развития интеграционного процесса / Т.К. Блохина, К.В. Блохин // Вопросы инновационной экономики. - 2017. - Том 7. - № 4. - С. 299-306.

2. Стратегии развития финансового рынка государств-членов ТС и ЕАЭС на период до 2025 года / под ред. Я.М. Миркина. - М.: Инвестиционная компания «Еврофинансы», -2015. - 308 с.
3. ЕЭК (2019) Финансовые организации в ЕАЭС. Статистический сборник за 2018 год.

Есебаева Г.Б., 3 курс студенті (академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ)

ҚАЗІРГІ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖАҒДАЙДАҒЫ БАНК НАРЫҒЫНДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ САЛЫМДАР

Әлемдік қаржы дағдарысы жағдайында ел сыртқы нарықтағы өзгерістерге осалдығын көрсетті, бұл экономиканы шикізаттық бағдарлаудан экономиканы шикізаттық емес секторды дамытуға көшу қажеттілігін тағы бір рет көрсетеді, бұл дағдарыстан шығарады. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Жаңа онжылдық - жаңа экономикалық өрлеу - Қазақстанның жаңа мүмкіндіктері» атты Қазақстан халқына Жолдауында алдағы онжылдықта елдің орнықты және теңгерімді дамуына жеделдетілген әртараптандыру және ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыру арқылы қол жеткізілетіні атап өтілді. Бұл стратегияны іске асыру үшін елге үлкен инвестициялар қажет. Өз кезегінде, елдің тұрақты ұзақ мерзімді экономикалық өсуіне инвестициялық нарықтың барлық қатысушылары арасындағы инвестициялық қатынастарды дамыту арқылы қол жеткізіледі. Осы кезеңде отандық экономикада нақты секторды дамыту үшін қажетті инвестициялық ресурстар жетіспейді, сондай-ақ инвестициялық нарықтың қатысушылары төмен инвестициялық белсенділікпен сипатталады, олардың барлығы тұтастай алғанда экономиканың дамуының баяулауына әкеледі.

Дағдарыспен анықталған отандық банк жүйесінің тұрақсыздығы оның Қазақстан экономикасының нақты секторын инвестициялық ресурстармен қамтамасыз ету мүмкіндігін азайтты. Сонымен қатар, республика экономикасының дамуындағы негізгі факторлардың бірі коммерциялық банктердің инвестициялық нарықтағы белсенділігі болып табылады. Тарихи тұрғыдан алғанда, банктер экономиканың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін инвестициялық ресурстарды жинақтай алатын институттар болды. Ел экономикасына ұзақ мерзімді инвестицияларды ұтымды пайдалану коммерциялық банктердің инвестициялық процеске белсенді қатысуын талап етеді.

Бүгінгі таңда, бірінші кезекте, тартымды қаржы құралдарының тиісті спектрінің болмауымен байланысты инвестициялық нарықты жандандыруға елеулі кедергілер бар. Екіншіден, инвестициялық нарықтың жекелеген субъектілері, оның ішінде коммерциялық банктер бөлек жұмыс істейді, бұл инвестициялық нарықтағы басқа қаржы-несиелік институттармен өзара әрекеттестіктің жеткіліксіздігіне әкеледі.

Қазіргі кезеңде Қазақстанның индустриалды-инновациялық дамуының жеделдетілген жоспарын іске асыру жағдайында инвестициялық нарық дағдарыстан кейінгі дамуға және ұлттық экономиканың жоғары деңгейіне «серпіліс» алғышарттарын қалыптастыруға ықпал етуі керек. Осыған байланысты, экономиканың нақты секторына инвестициялау проблемаларын шешу үшін коммерциялық банктердің инвестициялық нарықтағы қызметін одан әрі жетілдіру қажеттілігі мақаланың зерттеу тақырыбының өзектілігін анықтайды.

Мәселені білу дәрежесі. Коммерциялық банктердің инвестициялық нарықтағы қызметінің мәселелері батыс экономистерінің еңбектерінде табылды, олар : Х.П. Бер, Р. Коттер, Д.С. Кидвелл, Р.Л. Петерсон, Д.В.Блэквелл, Фредерик С. Мишкин, т.б. Р.Л. Миллер, Дж.Синки, У.Ф. Шарп, С. Фрост т.б. Экономикадағы инвестициялық ағымды басқаратын негізгі субъектілер - бұл арнайы банк өнімдері мен құралдары түріндегі арнайы мүмкіндіктері бар коммерциялық банктер. Зерттеу нәтижелері бойынша, экономиканың қажеттіліктеріне байланысты дәстүрлі банктік өнімдер қарапайымнан күрделірек, күрделі формаларға ауысады, ал олар негізінен жаңа интеграцияланған өнімнің бөлігі болып табылады. Сонымен, инвестициялық нарықтағы дәстүрлі депозиттерге негізделген ресурстардың шектеулі болуына байланысты өтімділігі жоғары сертификаттар түрінде жаңа өнімдер пайда болды. Несиелік нарықтың кемшіліктері оның инвестициялық бөлігінде анықталды:

- банк секторында уақытша бос ресурстардың барлық көлемін нарыққа тартудың тиімді механизмі болған жоқ;
- несие портфелінің төмен өтімділігі байқалды;
- несиелерді қайта қаржыландыру тетігі болған жоқ.